

Participatie en co-creatie bij DEN-event

Fricke Oosten en Saskia Scheltjens

Op 4 en 5 maart organiseerde Kennisinstituut cultuur en digitalisering DEN hun jaarlijkse event in Rotterdam. Voor de eerste keer werd ook de bijkomende doelgroep van cultuurproducerende instellingen bediend, hen werd getoond wat digitalisering biedt aan cultuurmakers zelf. De tweede dag, merkbaar drukker dan de eerste, stond in het teken van de oorspronkelijke doelgroep, de erfgoedsector en de mogelijkheden die digitale collecties bieden voor educatie en inclusiviteit. Participatie en (co-)creatie waren onderwerpen waar beide doelgroepen elkaar vonden.

De keynote, Kati Price (hoofd Digital Victoria & Albert Museum), vertelde over het werk om hun online collecties opnieuw in te richten en digitaal aan te bieden. Hiervoor werd opnieuw kritisch gekeken wie de belangrijkste gebruikersgroepen zijn en of deze wel echt bediend worden door de huidige inrichting. Musea richten zich veelal op onderzoekers, terwijl bezoekers diverse redenen hebben om online collecties te gebruiken. Price benoemde het voor veel erfgoedinstellingen herkenbare "William Morris probleem" dat informatie over hun populairste

ontwerper in verschillende silo's opgeborgen zit en niet in één keer te vinden is.

Natuurlijk zijn het niet alleen grote erfgoedinstellingen die mooie stappen maken. Verschillende sprekers deelden succesverhalen over hoe ze hun collecties beter onder de aandacht wisten te brengen door samenwerking met nieuwe partners of het publiek.

den.nl

Volop discussie tijdens CLARIAH Toogdag

Erica Renckens

Sinds de start van CLARIAH is het aantal softwareprogramma's dat geesteswetenschappers kunnen gebruiken bij hun onderzoek flink toegenomen. Hebben al deze tools een intuïtieve, gebruiksvriendelijke interface nodig of mogen we inmiddels van geesteswetenschappers verwachten dat ze op zijn minst een beetje kunnen programmeren? Deze vraag kwam verschillende keren naar boven tijdens CLARIAH's Toogdag, vrijdag 5 april bij Beeld en Geluid in Hilversum. Uit de felle discussie bleek dat de revolutie in de geesteswetenschappen nog in volle gang is. Waar zo'n tien jaar

Jan Odijk (directeur CLARIAH) en Lex Heerma van Voss (Principal Investigator CLARIAH) in gesprek tijdens de CLARIAH Toogdag, begeleid door dagvoorzitter Malou van Hintum. foto Margriet van den Berg

geleden programmeerkennis onder geesteswetenschappers nog een unicum was, ligt deze competentie nu juist meer in de lijn der verwachting. 'Geen natuurkunde-aio zal vragen om een interface voor dummies, waarom een geesteswetenschapper dan wel?', klonk het in de zaal. Waarschijnlijk zullen er toch in bepaalde disciplines onderzoekers blijven die niet leren programmeren, zo moesten de aanwezigen toegeven. Voor deze digibeten moet een gebruikersschil beschikbaar zijn, al

zal dit altijd met beperkingen over de te stellen onderzoeksvraag komen.

Verschillende geesteswetenschappers lieten gedurende de dag zien welke onderzoeksvragen zij met behulp van de CLARIAH onderzoeksinfrastructuur hebben kunnen beantwoorden. Ook deelden zij hun wensen voor aanpassingen, waarvan de meeste zijn meegenomen in de plannen voor CLARIAH-PLUS, het vervolproject dat dit jaar van start is gegaan. Nieuw in deze voortzetting is werkpakket 6, waarvan werkpakketleider Karina van Dalen-Oskam de plannen presenteerde. Dit nieuwe focusgebied richt zich op de inhoudelijke analyse van tekst, wat in zo goed als alle geesteswetenschappelijke disciplines van pas komt. Over de plannen voor CLARIAH-PLUS is elders in dit blad meer te lezen. Na een lange dag vol presentaties en interactie werden de discussies tijdens de borrel onder het genot van een hapje en een drankje volop voortgezet.

clariah.nl

Beeldherkenning en het oude boek

Steven Claeysens

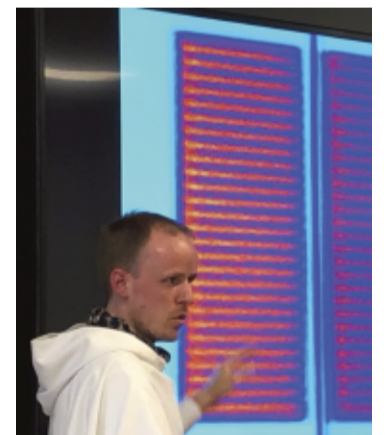
Sommige toepassingen van automatische gezichtsherkenning in de publieke ruimte geven anno 2019 voldoende aanleiding voor prangende maatschappelijke vraagstukken en zelfs rechtszaken. Het geeft aan hoe verfijnd de technieken voor beeldherkenning of computer vision intussen zijn. De software is steeds beter in staat afbeeldingen en bewegend beeld te ontleden en wat er afgebeeld staat ook te identificeren. De mogelijke toepassingen zullen ons denklijk nog verrassen.

Op 27 maart organiseerden uitgeverij Brill, de Koninklijke Bibliotheek en CERL (Consortium of

Research Libraries) de workshop 'Computer Vision in Book History' om die mogelijkheden voor de meesttijds onschuldige wereld van de boekgeschiedenis te onderzoeken. Boekhistorici, uitgeverijen en bibliotheken vinden de weg naar beeldherkenning met succes, zo bleek. Giles Berger, Visual Geometry Group, Oxford University, trad aan als de ervaren leidsman. Jessie Wei-Hsuan Chen (UU) trakteerde het publiek op haar onderzoek met behulp van VGG Image Search Engine (VISE), een open source-project van Bergers groep, naar het gebruik van houtblokken in vroegmoderne botanische werken. Cristina Dondi (Oxford University) toonde de mogelijkheden van het 15e ILLUSTRATION-project om in gedigitaliseerde 15de-eeuwse boeken te zoeken op illustraties. Thomas Smits (UU) gaf een voorproefje van het kwantitatief onderzoek dat hij samen met Melvin Wevers (DHLab KNAW) uitvoert naar de representatie van gender in advertenties in Nederlandse kranten uit de tweede helft van de twintigste eeuw. Heleen Wilbrink (Ancient)

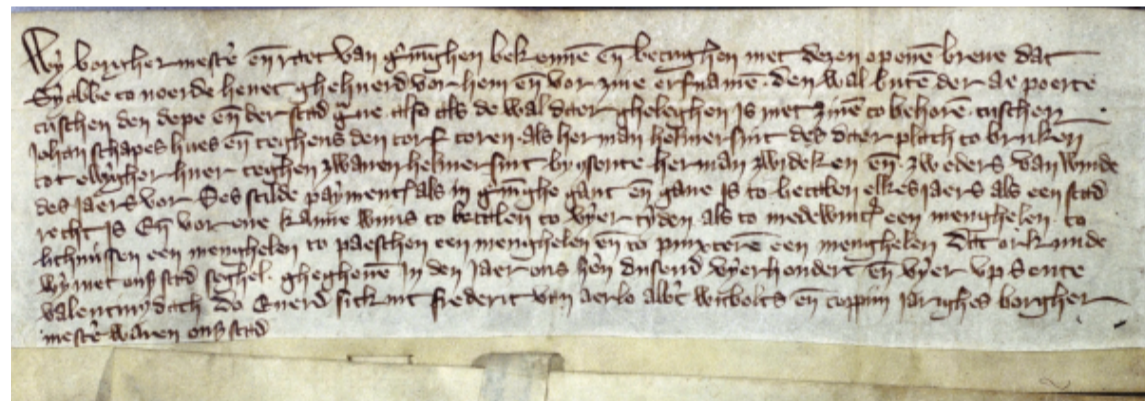
demonstreerde de kracht van beeldherkenning voor het zoeken op afbeeldingen van Egyptische artefacten met het CLEO-platform. Er waren nog meer tot de verbeelding sprekende voorbeelden, maar het laatste woord was aan keynote-spreker Cornelis van Lit (UU), onderzoeker van de laat-middeleeuwse islamitische filosofie en theologie en hoofdredacteur van de The Digital Orientalist. Van Lit bereidde de aanwezigen voor op de computer vision-revolutie met een kleurrijke rondgang langs de mogelijkheden en kansen voor beeldherkenning binnen de islamitische filologie en handschriftkunde.

cerl.org/services/seminars/cvinbookhistory

Tijdens de workshop 'Computer Vision in Book History' bereidde Cornelis van Lit de aanwezigen voor op de computer vision-revolutie met een kleurrijke rondgang langs de mogelijkheden en kansen voor beeldherkenning binnen de islamitische filologie en handschriftkunde.

foto Steven Claeysens

Voorbeeld van een oorkonde: Burgemeesters en Raad van Groningen verklaren dat Syabbe to Noerde een stuk van de stadswal buiten de Aapoort huurt (r. 1-2: '...dat Syabbe to Noerde hevet ghehuert vor hem ende vor zine erfnamen den wal buten der Ae poerte'), tussen het huis van Johan Schape en de Turftoren, voor zes schild en een kan wijn per jaar, 14 februari 1404. credits Groninger Archieven, Stadsbestuur van Groningen (1), inv. nr. 190.1.

Vervolg van pagina 1

Digitale Charterbank Nederland

Via DCN zijn de beschrijvingen van meer dan 172.000 oorkonden beschikbaar, waarin full-text kan worden gezocht. De database bevat de geaggregeerde data uit de archiefinventarissen die oorkonden bevatten. Die inventarissen zijn overal op ongeveer dezelfde manier gestructureerd en online gezet. DCN is opgezet samen met het Groningse bedrijf De Ree, dat de digitale archiefsystemen van een groot aantal Nederlandse archieven beheert, en

met de medewerking van een aantal niet bij dat bedrijf aangesloten archiefdiensten. Op deze manier is een grote hoeveelheid informatie direct ontsloten voor alle geïnteresseerde onderzoekers.

Naar het archief

Voor alle duidelijkheid: de teksten van de oorkonden zelf zijn slechts in een klein aantal gevallen beschikbaar. Vaak moet de onderzoeker nog steeds naar het archief om stukken te

raadplegen, maar veel onderzoek kan ook al gebeuren op basis van de gegevens die in DCN te vinden zijn. Bovendien worden steeds meer archiefstukken, waaronder oorkonden, gescand en digitaal beschikbaar gesteld. Op een dergelijke manier zijn de afbeeldingen van zo'n 25.000 oorkonden nu al toegankelijk via DCN.

charterbank.huysens.knaw.nl

COLOFON Uitgever: E-data & Research. Redactieadres: Anna van Saksenlaan 51, 2593 HW Den Haag, 070-3494450, edata@dans.knaw.nl, www.edata.nl. Hoofd-/eindredacteur: Heidi Berkhout. Redactie: Marika de Bruijne, Steven Claeysens, Maarten Heerliën, Mathilde Jansen, Erica Renckens, Marion Wittenberg. Redactiesecretariaat: Lucas Pasteuning. Aan dit nummer werkten mee: Jan Burgers, Evi de Cock, Pearl Dykstra, Marieke van Erp, Felix van Gelderen, Marjan Grootveld, Rik Hoekstra, Jan Jonker, Fricke Oosten, Saskia Scheltjens, Iris Vocking, Nina Westzaan. Opmaak: Colette Sloots, Haarlem. Productie: Amsterdam University Press. Druk: Ten Brink, Meppel. Webmaster: Sonja Duijkers. Oplage: 6500 papier, 4800 digitaal. ISSN: 1872-0374. We hebben getracht alle belanghebbenden met betrekking tot het gebruikte beeldmateriaal te benaderen. Degenen die menen rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot ons wenden. Toezending papieren en/of digitale versie is kosteloos aan relaties van de stakeholders en studenten in de alfa- en gamma-richtingen.

OVERNEMEN ARTIKELEN

Wilt u een artikel uit dit blad overnemen? Dat mag altijd, maar vermeld wel de bron (E-data & Research) en de naam van de auteur van het artikel. Neem ook contact op met de hoofdredacteur (zie colofon) om door te geven waar artikelen geplaatst worden.